

Poštšina plačana pri pošti 6101 Koper – Capodistria
TISKOVINA
NDP

SVETILNIK

/ Kulturni občasnik za mlade zanesenjake / Gledališče Koper / Pokrajinski muzej Koper /
Comunità Autogestita Costiera della Nazionalità Italiana Capodistria, Centro Italiano
"Carlo Combi" Capodistria / Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper / Pokrajinski arhiv Koper /
Otok, zavod za razvijanje filmske kulture, Izola / Pomorski muzej "Sergej Mašera" Piran /
Znanstveno-raziskovalno središče Koper
/ Letnik XIV / Številka 4 / Maj 2021 / Brezplačni izvod /

POKRAJINSKI MUZEJ KOPER

P R A Z N U J E
110. O B L E T N I C O U S T A N O V I T V E

100. obletnico
Marežganskega upora.

30. obletnico
uradnega nastanka
samostojne Slovenije.

Po bratih Grimm Žabji kralj

Plesna pravljica
Krstna uprizoritev

Koprodukcija: Gledališče Koper, Art dance studio Portorož, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti in Kosovelov dom Sežana

Koreograf – Siniša Bukinac
Skladatelj – Patrik Greblo
Libretist – Miha Trefalt
Scenograf – António Lobo
Kostumografinja – Anja Ukovič
Oblikovalec svetlobe – Martin Peca

Plešejo
Princeska – Eva Tancer
Kralj, Prvi žabec – Siniša Bukinac
Kraljica – Noemi Bak
Žabji kralj – Jurij Batagelj
Drugi žabec, Služabnik – Angelo Menolascina / Artur Steffe
Pripovedovalec na posnetku – Rok Matek

Lučni tehnik Martin Peca, tonski tehnik in video Martin Belac, garderoberka Karolina Rulofs, izdelava kostumov Anja Ukovič in Karolina Rulofs, maskerka in frizerka Sara Longar, izdelava rekvizitov Vasja Bradač, odrski tehnik Vasja Bradač

Premiera: Neposredni spletni prenos 11. aprila 2021 iz Gledališča Koper

V preteklosti so bile pravljice domena odraslih iz roda v rod, iz kulture v kulturo pa so se prenašale in spreminjale z ustnim izročilom. Številne med njimi – tudi *Žabjega kralja* – sta na začetku 19. stoletja prvič zapisala nemška jezikoslovca in pravljjičarja, brata Jacob in Wilhelm Grimm. Prirejene okusu tedanjega meščanstva sta jih prvič objavila leta 1812 v knjigi *Hišne in otroške zgodbe*.

Pravljica *Žabji kralj*, omenjena že v 13. stoletju pod naslovom *Železni Henrik*, v interpretaciji bratov Grimm pripoveduje o mladi in lepi kraljični, ki izgubi najljubšo igračo – zlato žogo. To ji z dna ribnika prinese žabec, ki v zameno za žogo želi s kraljično deliti čašo, krožnik in posteljo. Kraljična obljubi, da mu bo željo izpolnila, a kaj ko že na poti domov, na žabca pozabi. Ta zato nekega dne potrka na grajska vrata in kraljična mora dano besedo izpolniti ...

Pravljico, ki govori o sklepanju kompromisov, o tem, da je treba dano obljubo izpolniti, med vrsticami pa tudi o odraščanju in dozorevanju, je na glasbo skladatelja Patrika Grebla v plesno govorico prelil koreograf Siniša Bukinac. S svojo slikovitostjo, razgibanostjo, liričnostjo in humorjem bo zagotovo navdušila najmlajše in tudi malo starejše obiskovalce gledališča. *

Foto: Jaka Varmuž

Po bratih Grimm Rdeča kapica

Plesna pravljica
Krstna uprizoritev

Koprodukcija: Gledališče Koper, Art dance studio Portorož, Javni sklad RS za kulturne dejavnosti in Kosovelov dom Sežana

Koreograf – Siniša Bukinac
Skladatelj – Mirko Vuksanović
Libretist – Miha Trefalt
Scenograf – António Lobo
Kostumografinja – Anja Ukovič
Oblikovalec svetlobe – Martin Peca

Plešejo
Rdeča kapica – Noemi Bak
Mama, Polhek, Babica – Eva Tancer
Prvi lovec, Miška – Siniša Bukinac
Drugi lovec, Ježek – Jurij Batagelj
Volk – Angelo Menolascina / Artur Steffe
Pripovedovalec na posnetku – Rok Matek
Kitarist na posnetku – Aljoša Vuksanović

Lučni tehnik Martin Peca, tonski tehnik in video Martin Belac, garderoberka Karolina Rulofs, izdelava kostumov Anja Ukovič in Karolina Rulofs, maskerka in frizerka Sara Longar, izdelava rekvizitov Vasja Bradač, odrski tehnik Vasja Bradač

Premiera: Neposredni spletni prenos 18. aprila 2021 iz Gledališča Koper

Foto: Jaka Varmuž

Zagotovo ga ni junaka, ki ne pozna pravljice o deklici, imenovani Rdeča kapica, in požrešnem volku! Le malo kdo pa ve, da pravljica izvira iz 15. stoletja in da je danes znanih kar 35 različic. Konec 17. stoletja jo je po ustnem izročilu zapisal Charles Perrault. Končno obliko je dobila na začetku 19. stoletja, ko sta jo zapisala, priredila okusu tedanje dobe ter objavila v knjigi *Hišne in otroške zgodbe* (1815) nemška jezikoslovca in pravljjičarja, brata Jacob in Wilhelm Grimm.

Pravljica o deklici z rdečo kapico, ki se skozi temen gozd odpravi k bolni babici na poti pa sreča strašnega, a priliznjene volka, ob glasbi skladatelja Mirka Vuksanovića in v intepretaciji koreografa Siniše Bukinca dobi prijaznejšo, celo komično podobo. Volk, ki po bližnjici prehitil Rdečo kapico, sicer požre babico, toda prizanesel Rdeči kapici. Prizaneseno pa je tudi volku, saj mu lovec trebuha ne napolni s kamenjem. Tako volk svoje bridke smrti ne dočaka na dnu vodnjaka, temveč omočen zaradi babičinih pesti odtava še globlje v gozd. Od tam pa se nikoli več ne vrne. *

Spletni pedagoški program in nagradni natečaj Gledališča Koper za osnovnošolce

Res je, da se v živo ne moremo videti, se obiskovati, si ploskati in se priklanjati, toda vse to lahko počnemo na daljavo, po svetovnem spletu. Verjetno smo ga sedaj že malce siti in nam gleda iz ušes, ampak brez njega bi karantena gotovo potekala zelo, zelo drugače.

V gledališču smo v zimskih mesecih pripravili **spletni pedagoški program za šole**, ki so se ga razveselili številni učenci in njihovi učitelji/-ce. Šole, ki so aktivno sodelovale v pedagoškem programu, so bile: **OŠ Koper, Center za komunikacijo, sluh in govor Portorož, OŠ Vojke Šmuc Izola, OŠ Antona Šibelja-Stjenka Komen, OŠ Dušana Bordona Semedela-Koper, SE Dante Alighieri Isola, OŠ dr. Aleš Bebler-Primož Hrvatini, CIRIUS Vipava, OŠ Šturje Ajdovščina in OŠ Spodnja Idrija.**

Šole so prejele pedagoško gradivo, v katerem so tako učitelji/-ce kot učenci našli veliko zanimivega ter veliko vprašanj in napotkov za podoživljanje vidnih predstav. In prav gledališke predstave, pogovori, *Učna ura o gledališču* ter pedagoško gradivo so bili podlaga za **otroško ustvarjanje**. Pisali so pisma, pesmi, risali risbe, barvali so, ustvarjali iz različnih materialov. Nastali so gledališki plakat, stripi in gobleni. Svoje izdelke so otroci poslali v gledališče na **nagradni natečaj**, ki je prav tako potekal v virtualnem svetu, v sklopu pedagoškega programa. Glavni vsebini pedagoškega programa in nagradnega natečaja sta bili dve gledališki predstavi (*Loli, Boli in svet, poln čudes* v produkciji Gledališča Koper in *Obuti maček*, koprodukcija predstava Gledališča Koper in Slovenskega mladinskega gledališča), pogovori o predstavah ter *Učna ura o gledališču*. Dogodke si je ogledalo skoraj 2000 obiskovalcev.

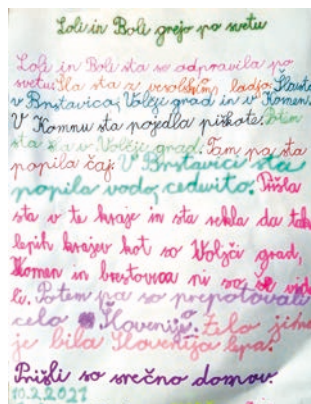
Tukaj so odzivi mladih ustvarjalcev.

Leon in Blaž, OŠ Komen

Emma, OŠ Komen

Lea, Mark in Zoja, OŠ Komen

Katka, OŠ Komen

Leon in Blaž, OŠ Komen

Luka, OŠ Komen

OŠ Komen

Lea, Mark in Zoja, OŠ Komen

Leon in Blaž, OŠ Komen

Še več odzivov osnovnošolcev si lahko ogledate na zadnji strani Svetilnika. Kaj pa nagrajenec? **Srečni zmagovalec/-lka ali zmagovalci natečaja bodo veselo novico prejeli po pošti.** Čestitke vsem ustvarjalcem, še posebej pa zmagovalcu/-cem natečaja! * **Samanta**

Izvedli smo **pouk na daljavo** s sedmošolci **OŠ Livade** s temo **Srednjeveška Izola**. Predstavili smo jim pestro zgodovino Izole, oni pa so jo **ujeli v objektivne** svojih fotoaparatah.

V okviru **kulturnega praznika** smo **po spletu** pripravili **ustvarjalno delavnico**. Z otroki iz **vse Slovenije** smo skupaj raziskali sliko **Bartolomea Gianaellija** in po njegovem navdihu naslikali **Trg Brolo**.

Muzejski koronačas na fotografijah

Februarja smo s šolskimi skupinami z **OŠ Livade** in **OŠ Koper** izvedli **pouk na daljavo** o najbolj priljubljeni sliki **Veduta Koprca**. Učenci so nam polepšali pogled na Koper s svojimi presenetljivimi likovnimi deli!

Tretješolci OŠ Koper

Šestošolci OŠ Livade

V spomladanskih mesecih smo pripravili različne ustvarjalne delavnice **po spletu**. Ena najuspešnejših je bila delavnica, ki so se je udeležili **videči, slepi ter slabovidni otroci**. Skupaj z **inkluzivno pedagoginjo Ino Sulič** smo ustvarjali **karte** za namizno igro **Črni Peter za slepe in slabovidne**.

Muzej obeležuje pomembne dogodke

Letos se v muzeju spominjamo pomembnih dogodkov, ki so znamenovali naš lokalni in nacionalni prostor.

V sklopu Poletne muzejske noči, 19. junija 2021, se bomo z različnimi dogodki spomnili na **110. obletnico ustanovitve Pokrajinskega muzeja Koper**.

V Muzejski galeriji pa se bomo z razstavo **100. obletnica Marežganskega**

upora spomnili na izjemen dogodek, ki se je zgodil **15. maja 1921**, v spomin nanj **Koper praznuje svoj občinski praznik**.

Dogodke, ki so se zgodili od osamosvojitvi Slovenije, bomo v muzeju predstavili na prihajajoči razstavi v juniju, saj 25. junija 2021 praznujemo **30. obletnico uradnega nastanka samostojne Slovenije**. * *Tanja*

Časovnica

Da boš spoznal-a pomembne dogodke iz naše zgodovine, **POVEŽI simbol posameznega dogodka in opis z datumom ali letnico na časovnici**. Pomagaj si z opisi. Želimo ti uspešno iskanje in povezovanje!

Rešitve: 1911 – Pokrajinski muzej Koper / Lidiija Gardina / ureja kip v lapidariju / 1921 – plakat volitev / 23. 12. 1990 – glasovnica / 26. 12. 1990 – razglasitev rezultatov plebiscita / 1991 – 30. obletnica uradnega nastanka samostojne Slovenije

Napovednik dogodkov:

Nova občasna razstava Pokrajinskega muzeja Koper – **100 let Marežganskega upora**

14. maj–21. junij 2021
Muzejska galerija, Kidričeva 23 a, Koper

Poletna muzejska noč v Pokrajinskem muzeju Koper

Sobota, 19. junij 2021, od 18. do 24. ure

Dogodki bodo potekali v skladu z epidemiološkimi razmerami in navodili NIJZ in bodo prej objavljeni na spletni strani Pokrajinskega muzeja Koper.

■ **V palači Belgramoni-Tacco**
Kidričeva 19, Koper:

👉 **18.00–24.00 Lov na zaklad: samostojno raziskovanje muzeja za družine s šolarji**

👉 **18.00–19.00 Predstavitve knjige: Carlo Marchesetti, Prazgodovinska gradišča Trsta in Julijske krajine**, prevod v slovenščino *Radovan Cunja, Leander Cunja* (Goran Živec, direktor Zavoda Krasen Kras, *Dejan Vončina*, zunanji strokovni sodelavec Zavoda Krasen Kras)

👉 **19.00–20.00 Šolski muzej Italijske gimnazije Gian Rinaldo Carli Koper**, predstavitev *Marko Bonin* in prof. *Loredana Sabaz*

👉 **20.00–21.00 Ob 110-letnici muzeja: po sledih prvih muzejskih predmetov**, vodstvo *Brigita Jenko*

👉 **21.00–22.00 Ob 110-letnici muzeja: Zgodovina nastanka muzeja**, predstavitev *Tina Novak Pucer*

👉 **18.00–24.00 Flora in Zefir – restavriranje in prezentacija vrtnih plastik, spletna predstavitev**
Lidije Gardina

■ **V Etnološki zbirki**
od 18:00 do 22:00
Gramscijev trg 4/5, Koper:

👉 **18.00–19.00 Za mizo: tradicionalne jedi in sodobna kuhinja**, vodi *Tina Novak Pucer*

■ **V Arheološkem parku Kašler**
Korte:

👉 **18.00–21.00 Delavnica za družine: Arheopeskovnik**, vodi *Špela Prunk*

👉 **18.00–21.00 Vodstva po arheološkem parku Kašler** (Turistično in kulturno društvo *Šparžin*)

👉 **19.00–20.00 Branje pravljice za otroke: Sveti meč pravice**, vodi dr. *Tina Rožac*

👉 **22.00–23.00 Predavanje: Kaštelirji – istrske prazgodovinske utrjene naselbine**, vodi dr. *Maša Sakara* (Dvorana Krajevne skupnosti Korte) *

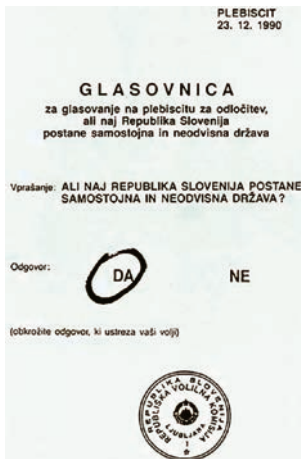
Restavratorka Lidija Gardina ureja kopijo kipa Pietra Baratta Zefir z začetka 18. stoletja

26. decembra 1990 so slovesno razglasili rezultate plebiscita, na katerem je za samostojno in neodvisno državo glasovalo milijon 289 tisoč 369 volilnih upravičencev ali 88,5 odstotka volivcev. Danes praznujemo dan samostojnosti in enotnosti. 25. julija 1991 uradno razglasimo nastanek samostojne Slovenije. Danes praznujemo dan državnosti.

Plakat za volitve v italijanski parlament. Volitve so potekale 15. maja 1921.

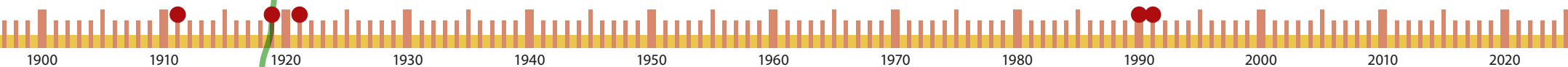
Glasovnica za glasovanje na plebiscitu 23. decembra 1990. Volivci odgovarjajo na vprašanje: »Ali naj Republika Slovenija postane samostojna in neodvisna država?«

25. julija 1991 uradno razglasimo nastanek samostojne Slovenije. Na ta dan praznujemo dan državnosti.

Leta 1911 ustanovijo Pokrajinski muzej Koper.

1911 – Ustanovitev Pokrajinskega muzeja Koper

1919 – Pokrajinski muzej Koper se preselil v palačo Belgramoni-Tacco. Uredijo pripadajoči vrt in ga opremijo z izjemnimi skulpturami. Danes originalne kipe hranimo v palači, v lapidariju pa so na ogled kopije le teh.

1921 – V Marežigah se na dan volitev **15. maja** zgodi nepričakovan dogodek. Domačini se dokončno uprejo skupini fašistov, njihovim dolgotrajnim žalitvam in izživljanju. Zgodi se t. i. **Marežganski upor**, ki je zahteval tri mrtve in več ranjenih. V spomin na ta dogodek **v Kopru** vsako leto **15. maja praznujemo občinski praznik**.

1990 – 23. decembra se zgodi **plebiscit** ali glasovanje, na katerem se je slovensko ljudstvo odločalo o pridružitvi ali razdružitvi od tedanje Jugoslavije.

1990 – 26. decembra uradno razglasimo samostojnost Slovenije, saj smo na plebiscitu večinsko obkrožili DA. Zato vsako leto na ta dan praznujemo dan samostojnosti in enotnosti.

1991 – 25. junija razglasimo uradni nastanek samostojne Slovenije, letos praznujemo 30. obletnico rojstva Slovenije.

Curiosando nel Museo scolastico del Ginnasio Gian Rinaldo Carli di Capodistria

Nel centro storico di Capodistria, a Piazzale del Ginnasio 7, si trova un tesoro da scoprire e visitare: il Museo scolastico del Ginnasio Gian Rinaldo Carli

Il Gabinetto di storia naturale Oreste Gerosa

Esposti nelle vetrine, nei corridoi ed in un'aula apposita sono conservati **2.355 reperti**, molti dei quali hanno **più di 150 anni**. Si tratta di **strumenti e mezzi didattici** che dal 1800 in qua sono serviti per l'insegnamento della **storia naturale** e della **fisica**. Ovviamente, la maggior parte sono ancora funzionanti!

Vi proponiamo di cominciare con una **visita virtuale**, partendo dal sito della scuola www.ginnasio-carli.si ed entrando nel **Tour virtuale a 360°** del Museo scolastico. Dal vivo, scoprirete **360 strumenti di fisica**, **86 pesci**, **167 uccelli**, **40 animali esotici**, **80 vasi con gli animali sezionati nell'alcol**, **360 minerali e rocce**, **380 conchiglie e gasteropodi**, molti **rettili e mammiferi imbalsamati**, nonché dei bellissimi **erbari ed algari**.

La visita ad un museo può essere curiosa, istruttiva e creativa. Gli oggetti si possono osservare, toccare, confrontare, disegnare e fotografare. Ci si può domandare a cosa servissero un tempo ma anche cosa ci possono raccontare oggi sul mondo che ci circonda.

Nel Gabinetto di fisica uno strumento come l'**elettroscopio** serve per misurare la quantità di carica-elettroni che un corpo acquista quando viene strofinato. Avvicinando un bastoncino di vetro alla punta dello strumento, le due foglioline d'oro al suo interno si allargano a seconda di quanti elettroni in più possiede il bastoncino.

Elettroscopi in vetro e ottone con le foglioline d'oro

Vetrina con conchiglie, insetti, coralli e crostacei

Strumenti di fisica

Nel Gabinetto di storia naturale Oreste Gerosa si possono scoprire piante, animali e minerali provenienti da tutto il mondo. **Per cominciare, sapete riconoscere gli uccelli che si trovano nel museo guardando le foto degli stessi in natura?**

Completate la tabella inserendo le coppie numero-lettera (vedi esempio)

Esemplare	Foto in natura	Reperto museale
Ballerina (<i>Motacilla alba</i>)		
Beccaccino (<i>Gallinago gallinago</i>)		
Garzetta (<i>Egretta garzetta</i>)	3	F
Merlo (<i>Turdus merula</i>)		
Poiana (<i>Buteo buteo</i>)		
Storno (<i>Sturnus vulgaris</i>)		

A

B

C

D

E

F

1

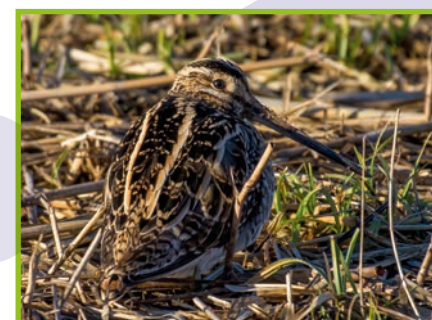
3

5

2

4

6

Foto: Karim Shalaby, Al Božič, Jeraša d. o. o.

* Autrici: Nika Erjavec, Loredana Sabaz

V čarobni deželi pravljic

Mednarodna zveza za mladinsko književnost, poznana tudi kot IBBY, je 2. april določila kot **mednarodni dan knjig za otroke**. Na ta dan nas je z obiskom presenčila tudi naša Rovka Črkolovka, ki si je prišla izposoditi nekaj pravljic po svojem okusu. Povedala nam je, da ji je pri branju zgodb najbolj všeč **čarobnost in napeto pričakovanje**, predvsem pa to, **da dobro vedno premaga zlo**.

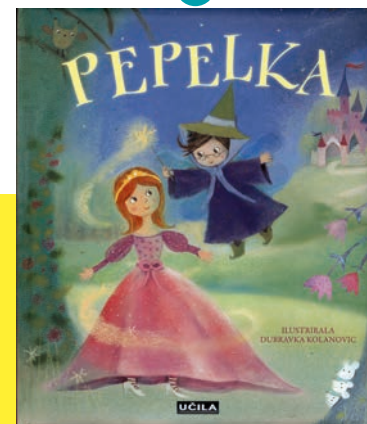
Kljub temu, da je Rovka odlična bralka, pa vedno znova rada prisluhne pripovedim naših knjižničark in knjižničarjev. Tokrat si je ogledala **senčno gledališče**. Senčno gledališče je zelo učinkovit način pripovedovanja zgodb, ki se je po pričevanjih najprej pojavilo na indonezijskih otokih okoli leta 1200 pr. n. št. Tehniko so nato uporabili v različnih delih sveta, vse od Turčije do Kitajske.

In še namig:

obišči enega izmed naših oddelkov (**Oddelk za mlade bralce, Ankan, Smedela, Markovec in potujoča knjižnica**), kjer nate čaka **ogromno lepih pravljic**. Si že našel/-la svoje **najljubše**?

Pomagaj Rovki: poveži čarobne predmete s pravljicnimi liki Rovkinih najljubših pravljic.

Rešitve: jabolko – Sneguljčica in sedem patčkov / kolarat – Trnuljčica / metla – Čarovnica Vilma / buča – Pepelka

Spominska klop prijateljstva

Postaviti klop prijateljstva je že dolgo **uveljavljen način sočutnega premagovanja ovir, spodbujanja sodelovanja in dobrih odnosov ter spominov**. Projekt, ki ga po svetu izvajajo in namenjajo razvijanju **sočutnosti otrok, preprečevanju**

nik Republike Slovenije, Borut Pahor. Vsaka od enaindvajsetih je **prijateljska vez med dvema državama in predsednikoma**, poleg tega pa so simbolno povezane z državo, iz katere prihaja predsednikov gost.

Klop po eni strani simbolizira prostor za **zasebnost, mir in počitek**, po drugi strani prostor za **druženje, pogovor, prijateljstva**. Vsekakor prostor, **kjer ti**

grških politikov in diplomatov v Evropi. Postal je prvi grški *guverner* in velja za **utemeljitelja grške neodvisnosti**. Njegovi predniki po očetovi strani **izvirajo iz Kopra**, iz družine **Vittori** in v našem arhivu hranimo nekaj dokumentov te plemiške družine. Po selitvi na Krk v Grčijo so spremenili priimek v Kapodistri-
stias v spomin na rojstni kraj prednikov. Zato je tudi spomenik grofu Kapodistri-

Nagovor grške predsednice Katerine Sakellariopoulou

Grška predsednica Katerina Sakellariopoulou in slovenski predsednik Borut Pahor na klopi prijateljstva

medvrstniškega nasilja, medgeneracijskemu sodelovanju in spoštovanju, dobiva širši pomen. V Republiki Sloveniji obstajajo spominske klopi prijateljstva, ki jih postavljajo različna društva in posamezniki. Ob teh pa je zelo zanimiv projekt **spominskih klopi miru za prijateljstvo**, ki se je začel leta 2014. V Sloveniji jih je postavljenih enaindvajset. Pobudo za te klopce je dal predsed-

je lepo in se dobro počutiš. Klopca, enaindvajseta po vrsti, je **vez med Slovenijo in Grčijo**. Postavljena je **na dvorišču Pokrajinskega arhiva Koper**. Izbor ni naključen, saj je sedež arhiva na naslovu **Kapodistriassov trg**. In zakaj Kapodistriass in ne Capodistria?

Grof **Ioannis Antonios Kapodistriass** je bil grški zunanji minister v ruskem cesarstvu, eden najbolj prepoznavnih

asu postavljen na našem dvorišču. Letos mineva 245 let od rojstva in 190 let od smrti Ionnasa Kapodistriasa. Ob njegovem spomeniku pred koprskim arhivom od konca aprila 2021 stoji tudi **predsedniška klop prijateljstva med Slovenijo in Grčijo**, v spomin na obisk predsednice Republike Grčije in v spomin na pomembno vlogo v grški zgodovini človeka, kate-
rega predniki izhajajo iz Kopra.

Wikimedia Commons

Ioannis Kapodistriass, litografija Franza Eybla, 1829, hrani Albertina, Dunaj

Kviz:

1. **Kapodistriass je bil prvi grški:**

- a) minister
- b) veleposlanik
- c) guverner

2. **Grčija je:**

- a) republika
- b) kraljevina
- c) cesarstvo

3. **Grčija ima od marca 2020**

- o) predsednika
- p) predsednico

4. **Koliko je predsednikovih klopi prijateljstva v Sloveniji?**

- n) 14
- o) 21
- p) 38
- q) 42

5. **Kje v Kopru stoji predsednikova klop prijateljstva?**

- a) Pred muzejem
- b) Pred gledališčem
- c) Pred knjižnico
- d) Pred arhivom

6. **Kateri letnici rojstva in smrti Kapodistriasa sta pravilni?**

- h) 1676–1731
- i) 1776–1831
- j) 1876–1931
- k) 1976–2011

7. **Ko je umrl Kapodistriass je bil star ...**

- q) 35 let
- r) 45 let
- s) 55 let
- t) 65 let

8. **Koprski družina Vittori so sorodniki Kapodistriassovega ...**

- t) očeta
- u) mame

9. **Kapodistriass se je rodil na ...**

- p) Rodosu
- q) Kreti
- r) Krfu
- s) Santoriniju

Foto: PAK

Njena ekscelencija Katerina Sakellariopoulou, župan MO Koper Aleš Bržan, arhivska svetnica Mirjana Kontestabile Rovis, direktorica PAK Nada Čibej in njegova ekscelencija Borut Pahor

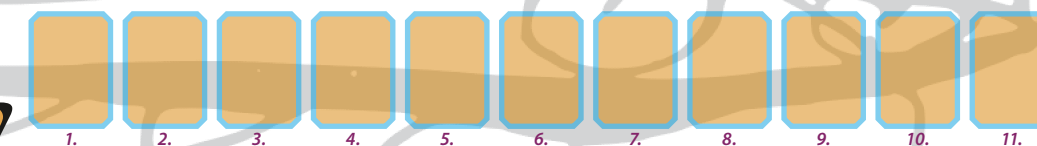
10. **V katerem kraju stoji spomenik Kapodistriassu?**

- h) V Ankaranu
- i) V Kopru
- j) V Izoli
- k) V Piranu

11. **Kakšen plemiški naziv je imel Kapodistriass?**

- a) grof
- b) knez
- c) vojvoda
- d) princ

Črke pred pravilnimi odgovori nam dajo še eno besedo, ki označuje mesto Koper:

* Nada Čibej

Wikimedia Commons

Igrani film

„Kamera?“
 „Teče.“
 „Zvok?“
 „Teče.“
 „Akcija!“

Foto: arhiv Kino Otok

Tako, pravkar smo naredili **prvi posnetek** našega filma. Tako preprosto se filmska ekipa igranega filma pred vsakim posnetkom dogovori, da vse deluje in lahko začnejo. Predstavljajte si namreč, da snemalec zvoka ne ve, kdaj vklopiti zvok, snemalec slike malo pozno vklopi sliko, igralcem pa režiser ne pove, naj še ne začnejo igrati – celotni posnetek bi bil neuporaben, slabe volje pa veliko! Zato igrani film ni mačji kašelj, pa če bi ga še tako radi na hitro izkašljali.

Igrani film je ena od treh zvrsti filma, ki jo morda največkrat gledamo in zato mislimo, da o njej že precej vemo. Poglejmo, ali to drži.

Za razliko od animiranega in dokumentarnega filma igrani film prikazuje izmišljeno zgodbo, dogodek ali pripoved v širšem pomenu in vsebuje igrane prizore. **Pripovedna orodja** in **liki** v filmu nas pomagajo **prepričati**, da se pred nami odvija **resnična zgodba**. Za ta učinek je potrebnih veliko dejavnikov, naštejmo jih le nekaj: **scenarij, igralci, kamera, osvetlitev, montaža**. Kot izhodišče lahko uporabi tudi resnične dogodke, ki jih igralci prikažejo z **dramatično pripovedjo**.

Skok v zgodovino

Ko se je film pojavil kot tehnični izum, so bili prvi filmi zgolj kratka opazovanja dogajanj v gibljivih slikah, kot je na primer prihod vlaka na postajo. Prvi igrani filmi so se pojavili konec 19. stoletja. Najbrž je najbolj znan med njimi kratki film **Potovanje na luno** (*Le voyage dans la Lune*) režiserja Georges Méliès iz leta 1902, ki si ga zaradi prvič v zgodovini uporabljenih posebnih učinkov še danes z zanimanjem ogledamo. V Sloveniji smo dobili prvi zvočni celovečerni igrani film leta 1948, ko je veliki režiser France Štiglic posnel **Na svoji zemlji**; film, po katerem je zaslovelo ime Baška grapa (namig: na zemljevidu poiščite dolino reke Bače).

Foto: Arhiv Slovenske kinoteke

👉 **Verjetno ne bo težko uganiti, katera fotografija sodi h kateremu od zgoraj zapisanih filmov.**

👉 **Kaj razberete iz teh dveh prizorov, kakšna bi bila po vašem mnenju izmišljena zgodba filmov?**

👉 **Kdo so glavni liki?**

Foto: commons.wikimedia.org

Ste vedeli?

Danes najdete v Grahovem ob Bači **tematsko pot Na svoji zemlji**. Tam lahko opazujete sedem lokacij, kjer so bili posneti najpomembnejši prizori iz filma. **Odpravite se na izlet!**

Igrani film za vso družino

Četudi v igranih filmih gledamo izmišljene like v izmišljeni zgodbi, ki je nastala v nekogaršnji domišljiji, nas lahko veliko naučijo o resničnem svetu ter navdihnejo za nova prijateljstva in avanture. Takšen je nizozemski igrani film **Salon pri Romy** (*Kapsalon Romy*, režija Mischa Kamp, 2019). Odkritosrčna zgodba o deklici Romy in babici, ki ju združi babičina demenca, nas spomni, zakaj je povezanost med generacijami tako čudovita stvar.

Kako se odvija zgodba v filmu *Salon pri Romy*, boste lahko preverili na velikem platnu že letošnje poletje. To je eden od filmov za otroke in družine, ki jih poleti in jeseni v manjše kraje v širši okolici Kopra prinaša **zavod Otok** v okviru projekta **Kino Istra**.

Program projekcij preverite na spletni strani www.isolacinema.org ali na **Facebookovi strani Kino Istra**. *

Foto: Fivva

Salon pri Romy

Imate tudi vi babice, ki jih imate nadvse radi? Romy je pomagala svoji babici v njenem frizerskem salonu.

👉 **Kaj bi vi z njimi najraje počeli? Zamislite si velik izziv, ki ga boste z babicami skupaj premagali.**

Kino Istra je mednarodni projekt, ki ga podpira Evropska komisija v okviru projekta 'Kinematografi kot inovativna kulturna središča v lokalnih skupnostih' in Ministrstvo za javno upravo RS.

Kako nastane sol?

Letos mineva **30 let** od odprtja **Muzeja solinarstva** v Sečoveljskih solinah. Muzej stoji v južnem delu Sečoveljskih solin **Fontanigge**, kjer so sol pobirali vse do konca šestdesetih let 20. stoletja. V muzeju si lahko ogledate zanimivosti o nekdanjem življenju in delu solinarjev.

V starih solinah so solinarji več mesecev živeli **v solinarskih hišah** in delali na svojih **solnih poljih**. Zelo dobro so morali poznati celotni postopek pridelave soli. Poznati so morali **sistem pretakanja vod** od morja do **kristalizacijskih bazenov**, v katerih je nastajala sol, znati

pripraviti in vzdrževati solna polja in seveda **pobirati sol**.

Danes se sol še pridobiva na moderniziranih solinah **Lera** – severnem delu Sečoveljskih solin – in v **Strunjanu**, na solnem polju Muzeja solinarstva pa poteka prikaz tradicionalne pridelave soli.

Kako sploh nastane sol iz morske vode?

Pridobivanje soli iz morske vode pogojujejo **geografske** in **podnebne razmere**. Za obilno pridelavo soli potrebujemo **veliko območje ob morski obali z nepropustno ilovnato podlago, sončno, toplo vreme, čim manj padavin** v poletnem obdobju in ugoden, **suh veter**.

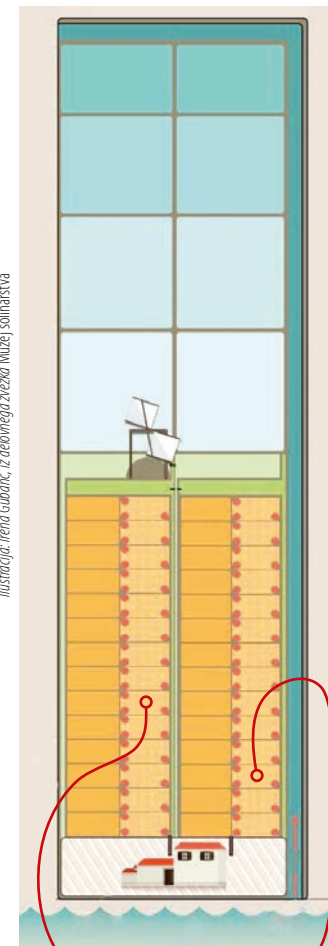

Delo na solnem fondu

Vse to omogoča večje in hitrejše **izhlapevanje morske vode**, ki povzroči nastajanje soli.

Vendar sol ne nastaja na celotni površini solin, ampak samo v posebnih **kristalizacijskih bazenih**, imenovanih **kavedini**. Morska voda se iz glavnega dovodnega kanala preko različnih zapornic pretaka skozi več bazenov solnega polja. V vsakem delu voda izhlapeva, se nekoliko bolj zgosti, torej postaja vedno bolj slana, vse do kavedinov, kjer sol kristalizira. Solinarji sol pobirajo samo v kavedinih. *

Pobiranje soli na Leri

▲ Muzejski solni fond

Ali lahko tudi sami pridobimo sol iz morske vode?

👉 **Naredimo preizkus!**

V steklenico zajemimo malo morske vode. Pustimo stati čez noč, da se pesek in drugi delci posedejo na dno posode. Nato čisto vodo prelijemo v lonec in ga postavimo na štedilnik. Vodo kuhamo na majhnem ognju. Hitro bomo opazili, da se bodo na robu lonca pojavile bele lise. Če pustimo, da voda popolnoma izpari, bo na dnu lonca ostal kakšen kristal soli.

S tem preizkusom bomo dobili le kakšen ščepec soli.

Solinarji pa s takim način pridobivanja soli, ki ga v Sečoveljskih solinah uporabljajo že **več kot 700 let**, lahko poletni poberejo tudi več kot **eno tona soli na dan**. * **Veronika**

Napovedujemo

19. 6. 2021: V Pomorskem muzeju Piran bosta ob **30. obletnici Muzeja solinarstva razstava in delavnica**.

▼ Muzej solinarstva

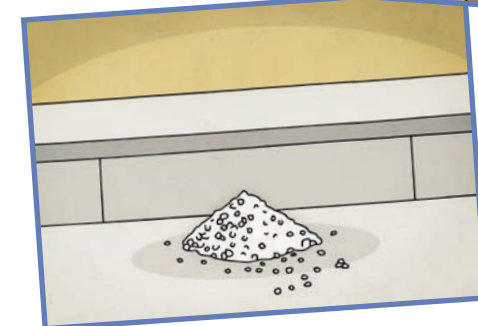

Foto: Josp Rosival / Pomorski muzej

Ilustracije: Irena Gabarič, iz delovnega zvezka Muzej solinarstva

Ilustracije: Vasko Vitar / Pomorski muzej

Pravni inštitut ZRS Koper

Težko ali (otročje) lahko pravo?

Osnovnošolci gotovo veste, da obstaja pravo in tudi, kaj približno pravo je. Ker pa se z njim ukvarja jo odrasli, si glede prava verjetno preveč ne belite glave. Upravičeno. Pravo je **obsežen sistem pravil**, ki so pogosto težko razumljiva in zapisana v debelih knjigah zakonov. **Pravnik** postane nekdo, ki se po srednji šoli vpiše na pravno fakulteto in tam zavzeto študira pet let.

Toda v svojem temelju je pravo presenetljivo preprosto. Če bi morali vi, dragi osnovnošolci, zapisati neka **pravila medsebojnega obnašanja**, sem prepričan, da bi se stvari lotili presenetljivo podobno, kot se je loti naše pravo. Predstavljajmo si, da na igrišču tvoj prijatelj drugemu prijatelju vzame žogo, zaradi česar med njima nastane **spor**. Če bi te kdo vprašal, kako spor rešiti, bi verjetno rekel, da mu jo mora nemudoma vrniti, saj je žoga njegova. In da bi se lahko s prijateljevo žogo igral samo, če bi mu jo ta posodil ali podaril.

Točno to je zapisano v naših **zakonih**, le da je tam uporabljen bolj zapleten jezik (lastninska pravica, motenje posesti, pravni posel itd.). Morda se sprašuješ, **zakaj potlej sploh potrebujemo pravo?** Razlog je v tem, da je življenje veliko bolj zapleteno in nepredvidljivo, kot se nam na prvi pogled zdi. **Predstavljaj si, da prijatelju posodiš žogo, ki jo naslednji dan prinese nazaj – toda počeno. Kako rešiti spor v tem primeru? Je dolžan prinesiti novo? Je pomembno, kako skrbno je tvoj prijatelj ravnal z žogo?**

Kaj pa, če jo je posodil nekemu drugemu in je počila njemu? Bi jo sploh smel posoditi? Ali je kaj drugače, če mu jo je nekdo vzel na silo?

Pravo potrebujemo, ker je treba najti odgovor tudi na ta in številna druga zapletena vprašanja. Za to so potrebne debele **knjige zakonov**, v katerih so zapisana številna **pravila**, ki pomagajo **sodniku** najti odgovor. In ne kakršen koli, pač pa odgovor, ki bo **pravičen**. Zato je seveda pomembno, kako skrbno je prijatelj ravnal s posojeno stvarjo, ali jo je posojal naprej, ali mu je bila vzeta na silo in tako dalje. Za uporabo več zapletenih pravil hkrati je tu **pravnik: strokovnjak, ki ta pravila zna izbrati in najti pravi odgovor**.

Toda pri iskanju pravičnega odgovora je prav tako pomembno, kdo bo spor

rešil in kako. Predstavljaš si, da se spreš s sošolcem in da učitelj ali učiteljica vpraša, kako je do spora prišlo samo njega, ti moraš pa molčati. Nato pa, ne da bi lahko povedal svojo plat zgodbe, ti dobiš **kazen**. To bi bilo seveda skrajno **krivično**, zato pravo pozna tudi **pravila**, ki določajo, kaj vse je treba narediti, preden se lahko pove, kdo je kriv. To so **procesna (ali postopkovna) pravila**, ki so prav tako pomembna kot tista, ki prepovedujejo vzeti tujo stvar.

Vse to razume tudi osnovnošolec, čeprav ni pravnik. Zakaj? Ker imamo vsi ljudje, tudi otroci, **občutek za pravičnost**. Čutimo, da smo vsi **enakopravni** in da se moramo **medsebojno spoštovati**. Ta občutek se ne bo spremenil, ko boste odrasli. Le uporabljati ga boste znali v bolj zapletenih okoliščinah.

No, namen prava pa ni le poskrbeti za **pravičnost v naših odnosih**. Pravo mora včasih poskrbeti tudi za to, da ne nastaneta **nered** in **zmeda**. Tudi tukaj se problema loti podobno, kot se ga lotite

Vir: iStockPhoto

osnovnošolci. Če želite popoldne igrati nogomet, se dogovorite za natančen čas, kdaj se dobite na igrišču. Pri tem ni pomembno, ali se dobite ob štirih, štirih in trideset minut ali ob petih. Važno je le, da vsi pridete ob isti uri. Brez tega **dogovora** bi nastala zmeda, namesto z igro bi se ukvarjali z dolgim čakanjem in iskanjem igralcev. Zelo verjetno nogometa sploh ne bi igrali.

Enako **pravo uredi naše življenje v neštetih primerih**. Vzemimo za primer promet. Vseeno je, ali vozimo po desni strani ceste ali po levi (kot v Angliji). Lahko bi se ustavili ob zeleni luči na semaforju, ob rdeči pa peljali. Važno je samo eno: da vsi delamo enako. In naloga prava je **določiti, kako naj se vsi obnašamo**, da ne nastaneta zmeda in nered.

Ilustracija: Marta Bartolj, Z glavo na kolo, priročnik za pripravo na kolesarski izpit, Založba Rokus Klett

Draga osnovnošolka, dragi osnovnošolec, to je bilo nekaj vrstic o pravu. Vidite, da vam je pravo mnogo bližje, kot se zdi na prvi pogled. In prav je tako: **pravo je narejeno, da služi ljudem**. Da **pomaga narediti naše življenje bolj urejeno in pravično**. In če se boste nekoč odločili za poklic pravnika, boste imeli priložnost pomagati **delati našo družbo pravično in vsem čim bolj prijazno**.

Simbol pravice

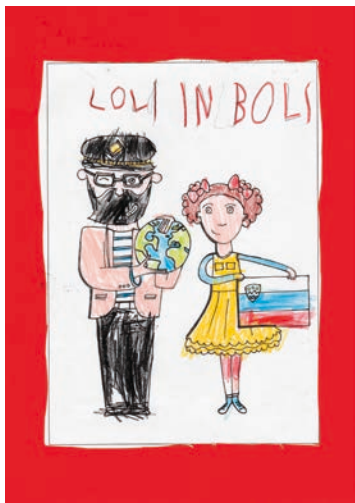
Tehtnica je simbol **pravice, pravičnosti, mere, reda, previdnosti in ravnotežja**. Njena naloga je **tehtati dejanja**. **Meč** predstavlja **moč razuma** in **pravice** za ali proti katerikoli osebi, **ločuje dobro od zla, kaznuje krivca**. **Trak čez oči** predstavlja dejstvo, da mora biti sodnik **objektiven in nepristranski**, soditi mora **brez strahu, brez koristoljubja, brez naklonjenosti določenim skupinam ljudi** (z večjo močjo, vplivom, denarjem, ne glede na raso, jezik ...). Temu v prisposobi lahko rečemo tudi, da **je pravica slepa**. *

Justicija (Iustitia)
– rimska boginja pravde in pravice

Vir: Kaspars Grinvalds / Shutterstock.com

Spletni pedagoški program in nagradni natečaj Gledališča Koper za osnovnošolce

(nadaljevanje s strani 4)

Center za komunikacijo, sluh in govor Portorož

Bor, Nace, Ajdin, Manu, Enej, Gregor – CIRIUS Vipava

SPOŠTOVANI!
 VCERAJ, SMO SI OGVEDALI
 PREDSTAVO LOLI, BOLI IN SVET.
 POLN ČUDES, ZELO SMO
 UZIVALI V PREDSTAVI IN SE
 NA SMEJALI BILA JE ZELO.
 POUČNA, SE VES DAN PA SMO
 SI PREPEVALI MELODIJO.
 LEPO VAS POZDRAVLJAMO
 IZ VIPAVE.

BOR NACE
 AJDIN
 MANU
 ENEJ GREGOR

Prvi prizor

Tina, Oš Komen

Jaka, Oš Komen

Vanesa, Oš Komen

Oš Komen

LOLI BOLI GREVANA-
 OKOLI, SAJO VZAMEJA KOGAR-
 KOLI. SVA NJBOLISA
 PRUATE LJA VSI NAJU
 IMAJORADI. SVA ZELO
 PAMETNA.
 RES SVA DOBRA
 PRUNTEJA.
 NKOLI NE OBUJAVA,
 VSEM POMAGAVA.

Svetilnik / Kulturni občasnki za mlade zanesenjakе / Letnik XIV, številka 4 / Izdajajo: Gledališče Koper, za izdajatelja Katja Pegan; Pokrajinski muzej Koper, za izdajatelja dr. Luka Juri; Comunità Autogestita Costiera della Nazionalità Italiana di Capodistria, za izdajatelja Alberto Scheriani; Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper, za izdajatelja David Runco; Pokrajinski arhiv Koper, za izdajatelja mag. Nada Čibej; Otok – zavod za razvijanje filmske kulture, za izdajatelja Lorena Pavlič; Pomorski muzej – Muzeo del mare "Sergej Mašera" Piran – Pirano, za izdajatelja Franco Juri; Znanstveno-raziskovalno središče Koper, za izdajatelja prof. dr. Rado Pison / Uredniški odbor: Samanta Kobal (urednica; info@gledalisce-koper.si), Tanja Milharčič (tanja.milharcic@pokrajinskimuzejkoper.si), Roberta Vincoletto (info@centrocombi.eu), Tjaša Jazbec (tjasa.jazbec@kp.sik.si), Nada Čibej (nada.cibej@arhiv-koper.si), Lorena Pavlič (lorena.pavlic@isolacinema.org), Veronika Bjelica (veronika.bjelica@gmail.com), Alenka Obid (alenka.obid@zrs-kp.si) / Lektorica slovenskega jezika Alenka Juvan / ISSN C506-158X / Priprava slik in tisk Tiskarna Vek Koper / Naklada 2010 izvodov / Koper, maj 2021 /